

Hiện tượng đua xe trái phép dưới góc nhìn của tâm lý học đám đông

Nguyễn Thị Bích Hằng*

Tóm tắt: Đua xe trái phép là một hiện tượng đặc biệt; đã và đang diễn ra tại các thành phố lớn ở nước ta; cho đến nay luôn làm đau đầu các nhà chức trách, các bậc phụ huynh và cộng đồng xã hội, là một vấn nạn chưa có giải pháp khắc phục hữu hiệu. Hiện tượng đua xe trái phép cần được lý giải dưới góc độ của nhiều khoa học khác nhau, như kinh tế học, chính trị học, luật học, văn hóa học, xã hội học, tâm lý học... Nhìn dưới góc độ của tâm lý học đám đông, nguyên nhân của hiện tượng đua xe trái phép là có số đông người có cùng sở thích đua xe, có sự lây nhiễm hay lây lan của sở thích đua xe, có sự ám thị bởi các cá nhân trong đám đông đua xe. Để khắc phục vấn nạn này cần xử lý ngăn chặn ngay từ khi hình thành đám đông đua xe trái phép; cần tạo sân chơi lành mạnh cho giới trẻ tham gia vào các cuộc đua xe và các cuộc đua khác có tổ chức quy củ, lành mạnh; cần bổ sung các điều luật theo hướng quy định chặt chẽ hơn, nghiêm minh hơn, đảm bảo tính chất răn đe cao hơn đối với hành vi đua xe trái phép; cần khai thác phát huy điểm tích cực của tâm lý đám đông, phát huy loại hình phong trào tập thể trong giới trẻ.

Từ khóa: Tâm lý học; tâm lý đám đông; đua xe trái phép.

1. Mở đầu

Trong những năm vừa qua, các phương tiện truyền thông đại chúng ở Việt Nam thường xuyên phản ánh hiện tượng hàng trăm thanh thiếu niên tụ tập thành từng đoàn trên một số tuyến đường ở các thành phố lớn, các khu đô thị, vào những ngày cuối tuần hoặc các ngày lễ lớn để đua xe trái phép. Các đối tượng này được gọi là các “quái xế”, “anh hùng xa lộ” hoặc “bão đêm”. Họ la hét, lạng lách, đánh võng, chạy với tốc độ cao, gây rối trật tự công cộng, gây nguy hiểm cho bản thân, gây ra nhiều tai nạn cho người đi đường. Ngoài những thanh thiếu niên trực tiếp tham gia đua xe trái phép, còn có một số lượng rất lớn người bên ngoài, mà phần lớn cũng là thanh thiếu

niên, đứng hai bên đường hò la, cổ vũ, khích lệ những người đua xe. Những tiếng reo hò cổ vũ đó đã làm tăng sự phấn khích, sự cuồng loạn của những người đua xe, bất chấp nguy hiểm đến tính mạng của mình và những người đi đường. Đua xe trái phép là vấn nạn của xã hội. Tuy các cơ quan chức năng đã thực hiện nhiều giải pháp ngăn chặn song vấn nạn này vẫn không suy giảm mà có chiều hướng gia tăng. Hiện tượng đua xe trái phép cần được nhìn nhận dưới góc độ của nhiều môn khoa học xã hội (kinh tế học, chính trị học, luật học, văn hóa học, xã hội học, tâm lý học...). Bài viết này phân tích hiện tượng đua xe trái phép dưới

(*) Tiến sĩ, Trường Đại học Hà Tĩnh. ĐT: 0912136548.
Email: hang.nguyenthibich@htu.edu.vn

góc độ của tâm lý học đám đông với mong muốn góp thêm vào những góc nhìn đa chiều để có những giải pháp ngăn chặn phòng ngừa hữu hiệu.

2. Tâm lý đám đông

Tâm lý học đám đông là một chuyên ngành của tâm lý học xã hội, nghiên cứu về tâm lý và hành xử của một người bình thường trong những hoạt động mang tính chất tập thể. Tâm lý đám đông (crowd psychology) còn được gọi là tâm lý bầy đàn (herd mentality) hay tâm lý nhóm (group psychology) v.v.. Tâm lý học đám đông lần đầu tiên được nghiên cứu bởi G. Le Bon (nhà tâm lý học xã hội Pháp) với tác phẩm *Tâm lý học đám đông* (1895), W.Trotter (nhà tâm lý học người Anh) với tác phẩm *Bản năng bầy đàn trong thời bình và thời chiến* (1905), Mc. Dougall (nhà tâm lý học người Mỹ) với tác phẩm *Tâm trí nhóm* (1920) và S.Freud (nhà Phân tâm học người Áo) với tác phẩm *Tâm lý đám đông và phân tích cái tôi* (1922). Đó là những tác phẩm kinh điển về lĩnh vực tâm lý đám đông. Sau này có rất nhiều nghiên cứu khác về tâm lý đám đông trong hoạt động tài chính, thương mại, quảng cáo marketing, thị trường buôn bán, thị trường chứng khoán v.v..

Điểm nổi bật của đám đông là dù mỗi cá nhân có đặc điểm, đời sống nghề nghiệp, cá tính, trí tuệ khác nhau, thì khi tập hợp lại thành đám đông, họ vẫn có chung một tâm hồn tập thể. Tâm hồn tập thể làm cho họ suy nghĩ và hành động theo một cách hoàn toàn khác với cách mà từng cá nhân riêng lẻ vẫn suy nghĩ và hành động. Nếu cá nhân bị chìm đắm trong một đám đông thì sẽ nhanh

chóng rơi vào một tình trạng rất giống tình trạng bị thôi miên ở trong tay người thôi miên. Mọi tình cảm và tư tưởng của anh ta đều bị nhà thôi miên hướng theo một chiều nhất định. Tâm lý đám đông được hình thành dưới áp lực của số đông; có tính lây lan hay lây nhiễm trong đám đông; có tính dễ bị gợi ý hay tính dễ bị ám thị của cá nhân trong đám đông. Một trong những điểm dễ nhận thấy ở đám đông là tính bốc đồng, tính dễ thay đổi và dễ bị kích động. Le Bon cho rằng, đám đông hầu như bị vô thức dẫn dắt; cá nhân khi đứng riêng thì có khả năng làm chủ những phản xạ của mình, nhưng khi ở trong đám đông sẽ không có được những phản xạ đó. Le Bon viết: “Cá nhân đơn độc cảm thấy rõ ràng anh ta không thể một mình đốt cháy được lâu đài, cướp phá cửa hàng, và nếu anh ta định làm việc đó, thì anh ta sẽ dễ dàng cưỡng lại được ý đồ của mình. Nhưng khi là bộ phận của đám đông, anh ta có ý thức về quyền lực mà số đông đem lại cho mình, và chỉ cần gợi ý cho anh ta ý tưởng về sự giết người và cướp phá là anh ta lập tức ngã theo ý đồ ấy” [1, tr.59 - 60].

Một trong những tính cách chung của đám đông là tính dễ bị gợi ý. Sự gợi ý lan tỏa rất nhanh như một sự lây nhiễm trong đám đông, nó đưa tình cảm và tư duy của đám đông theo một chiều hướng nhất định. Một gợi ý được đưa ra, qua sự lây nhiễm, nó áp đặt vào bộ não của tất cả các cá nhân trong đám đông và ngay lập tức định hướng được thiết lập theo gợi ý và biến đổi thành hành động của chung đám đông. Đám đông dễ tuân theo sự gợi ý, những hình ảnh được gợi lên trong tâm trí thì được đám đông coi là hoàn toàn đúng đắn. Cá nhân không còn

suy xét gì, họ hoàn toàn tin vào sự gợi ý một cách nhẹ dạ và mù quáng.

Theo Freud, các cá nhân trong đám đông đều hành động từ vô thức; có cùng sở thích, có cùng một sự đam mê; trong đám đông mỗi cá nhân luôn chấp nhận và hấp thụ những tác động của cá nhân khác ảnh hưởng tới mình, đồng thời cũng tác động ngược lại ảnh hưởng tới cá nhân khác [6, tr.134]. Phân tích của Freud tương tự như quan niệm của người Việt Nam chúng ta trong ngôn ngữ “đồng thanh tương ứng, đồng khí tương cầu”. Ngôn ngữ này có thể được hiểu là: những vật có cùng tiếng thì cùng đáp lại với nhau, người hay vật có cùng bản chất thì ứng hiệp nhau; những vật có cùng khí chất thì tìm đến nhau, những người có ý chí, sở thích giống nhau thì tìm đến kết hợp nhau.

3. Nguyên nhân của hiện tượng đua xe trái phép

Cái gì là nguyên nhân hay động lực tạo nên hiện tượng đua xe trái phép? Cái gì là động lực lôi kéo số đông người trẻ tuổi tham gia đua xe trái phép và số đông người khác đứng reo hò cổ vũ? Nguyên nhân hình thành đám đông được xác định là do tâm lý đám đông (tâm lý này được hình thành dưới áp lực của số đông; có tính lây lan hay lây nhiễm trong đám đông; có tính dễ bị gợi ý hay tính dễ bị ám thị của cá nhân trong đám đông). Đám đông đua xe trái phép cũng là một đám đông nên cũng có tâm lý đám đông như vậy. Sự hình thành đám đông đua xe trái phép dưới góc độ của tâm lý học đám đông có ba nguyên nhân chính sau.

Thứ nhất, có số đông người có cùng sở thích đua xe. Nếu chỉ với vài người có cùng sở thích đua xe (muốn có cảm giác mạnh, cảm giác say tốc độ cao, cảm giác “iêng hùng” của đua xe) gặp nhau thì không tạo ra được nhóm đua xe. Nhưng khi có thêm người có cùng sở thích đua xe thì độ phấn khích càng gia tăng và đến một lúc nào đó, khi có sự khởi xướng, thì hiện tượng đua xe sẽ bật phát khởi động. Càng có thêm người tham gia đua xe, sự phấn khích càng cuồng nhiệt, lúc đó mọi hành động, mọi suy nghĩ của cá nhân đều hòa vào hành động chung của đám đông đua xe. Họ cậy có số đông nhiều người tham gia đua xe mà thấy mình có sức mạnh dường như là vô địch, không còn sợ cảnh sát giao thông, không còn sợ tới nguy hiểm tính mạng cho bản thân và cho người đi đường. Họ thả lỏng cho bản năng của mình. Các hành động la hét, rú ga, bóc cao đầu xe, nằm ra xe, lái xe bằng chân, lạng lách, đánh võng... đều là những hành động xuất phát từ tâm lý đám đông. Nếu mỗi người đứng riêng một mình thì sẽ không thể có các hành động như vậy (dù họ có nghĩ tới các hành động đó thì họ cũng sẽ kìm nén được). Như vậy số lượng người của đám đông càng gia tăng thì càng kích lệ cá nhân hòa vào đám đông và càng giảm đi sự kìm nén của cá nhân. Freud viết: “Các cá nhân càng ít có xu hướng kìm nén chúng, nếu đám đông là vô danh, kéo theo là vô trách nhiệm. Ý thức về trách nhiệm, điều luôn ngăn giữ những cá nhân, đã biến mất hoàn toàn khi họ hòa vào trong đám đông” [6, tr.117].

Thứ hai, có sự lây nhiễm hay lây lan của sở thích đua xe. Mỗi cá nhân trong đám

đông nhìn nhau và bắt chước nhau hành động. Họ dễ dàng quên đi chính mình mà chỉ nghĩ về đám đông và sẵn sàng hy sinh quyền lợi riêng cho quyền lợi đám đông. Đó là điểm trái ngược với bản tính cá nhân mà con người hầu như chỉ có thể làm được khi nó là một bộ phận của đám đông. Freud viết: “Họ không ý thức được việc làm của họ nữa. Họ cũng như người bị *thôi miên* (hypnoses), một vài năng lực bị tiêu hủy trong khi một vài năng lực khác có thể bị phấn kích đến tột độ. Ảnh hưởng thôi miên có thể thúc đẩy họ hùng hổ đâm đầu làm một số việc. Đám đông còn hùng hổ lao mình vào mạnh hơn trường hợp người bị thôi miên” [6, tr.114]. Trong đám đông đua xe trái phép, sở thích đua xe lây lan, lây nhiễm nhanh chóng lan tỏa từ người này đến người khác, từ những người tham gia đua xe tới những người xem đua xe, rồi tất cả bị lôi cuốn vào đám đông đua xe, từ đó số lượng người tham gia mỗi lúc một gia tăng. Thông thường, lúc đầu những người đến tham gia đua xe là chưa nhiều, nhưng sau đó, số lượng gia tăng tới hàng chục, thậm chí hàng trăm, hàng nghìn. Đó là do sở thích đua xe đã lây lan, lây nhiễm nhau. Hầu như những người tham gia không hề quen biết nhau, nhưng họ dễ dàng trở nên thân thiết với nhau. Trong đám đông đua xe, người ta bắt chước nhau từng lời nói, cử chỉ, hành động, họ không còn ý thức được các hành động của riêng mình nữa, họ bị thôi miên lẫn nhau. Họ phấn kích đến tột độ khi họ cuồng điên la hét, rú ga, lạng lách... Họ dễ mặc những người trong đám đông đua xe gặp nạn như đâm đầu vào cột điện, húc nhau đổ xe giữa đường hoặc tông

xe vào người đi đường. Họ chẳng còn sợ hãi nếu đến lượt mình gặp nạn như vậy.

Thứ ba, có sự ám thị bởi các cá nhân trong đám đông đua xe. Các cá nhân trong đám đông đua xe có những nét cá tính đặc biệt, nhiều khi mâu thuẫn hẳn với cá tính bình thường của họ (khi họ sống riêng lẻ một mình). Đó là do họ bị ám thị bởi những người trong đám đông đua xe. Sự ám thị có thể đưa một người vào trạng thái quên hẳn ý thức nhân tính, họ vâng theo mọi cách sai bảo của người ám thị hay người thôi miên và làm những việc trái hẳn với tính cách và thói quen của họ. Điều này như Freud viết: “Cá nhân chìm vào một đám đông hiếu động, chẳng bao lâu sự hăng say của đám đông sẽ ngấm vào họ và còn nhiều lý do khác nữa, họ bị lôi cuốn vào một trạng thái đặc biệt rất gần với trạng thái mê hoặc bị thôi miên chẳng khác nào bị thôi miên thật. Đời sống tâm trí của người bị thôi miên đã tê liệt hẳn, họ trở thành nô lệ mọi hoạt động tiềm thức do ông thầy thôi miên điều khiển theo ý muốn của ông thầy. Nhân tính ý thức bị tiêu hủy, ý thức và sự phân biệt phải trái cũng bị tiêu hủy theo. Tình cảm và ý tưởng bị hướng về một chiều định đoạt bởi ông thầy thôi miên” [6, tr.114]. Trong đám đông đua xe, mỗi người suy nghĩ hoàn toàn tuân theo sự chỉ huy, dẫn dắt của người thôi miên; họ lao vào tham gia đua xe một cách điên cuồng và mê muội. Sự gợi ý từ “ông thầy thôi miên” lan tỏa nhanh chóng trong đám đông đua xe. Nó hướng tình cảm, tư duy của mọi người trong đám đông vào một điểm chung nhất, cuốn hút họ vào vòng xoáy của cơn lốc phấn kích. Tinh thần của các cá nhân tham gia trong đám đông đua

xe luôn ở trong trạng thái sẵn sàng đợi lệnh. Một sự gợi ý được đưa ra từ người cầm đầu đám đua xe hay một lời gào thét hò la của người bên cạnh sẽ tác động ngay đến các cá nhân trong đám đông đua xe; gợi ý đó biến thành hành động chung của đám đông đua xe. Từ gợi ý đó, hàng chục và hàng trăm người có thể đua xe ào ạt như cơn lốc, hò la, lao xe như điên dại trên đường phố, bất chấp mọi hậu quả có thể xảy ra. Khi đó (như Le Bon và Freud đã nói), dù đốt cháy một tòa lâu đài hay thực hiện những hành động điên cuồng khác (như cướp phá cửa hàng, đập phá đốt xe ô tô), đám đông cũng sẵn sàng làm một cách dễ dàng, họ tin tưởng hoàn toàn vào sự gợi ý một cách mù quáng.

Trong đám đông đua xe thường có cả những cô gái, lúc bình thường những cô gái này không có những hành động điên cuồng như vậy. Họ cũng la hét, nằm rạp sau xe, ganh đua các tư thế khó, nguy hiểm cùng với những cặp đôi trên xe khác và phối hợp với bạn trai ẩn chân chống xuống mặt đường gây tóe lửa, tạo ra sự phấn khích chung cho cả đoàn đua. Trong đám đông đua xe còn có rất nhiều thiếu niên là học sinh phổ thông. Sự phấn khích liều lĩnh của những thiếu niên này nhiều khi còn hơn cả các bậc đàn anh trong đoàn. Như vậy, mọi cá nhân trong đám đông đua xe dù là nam hay nữ, là thanh niên hay thiếu niên, là người có học hành hay không học, hoàn toàn không còn lý trí khi tham gia vào đám đông đua xe. Họ chỉ là những người máy vô tri vô giác, chịu sự ẩn nút điều khiển của kẻ cầm đầu hay bắt chước hành động điên cuồng chung của cả đám đông đua xe. Đúng như Le Bon đã viết: “Khi con người nằm trong

đám đông, kẻ ngu dốt và nhà bác học đều không có khả năng nhận xét” [5, tr.64].

Trong đám đông đua xe, chúng ta thấy, các cá nhân trong đám đông đều là những người có cùng sở thích say mê cảm giác mạnh, say mê cảm giác của tốc độ cao trên xe, say mê những hành động mang tính chất “iêng hùng”, say mê những hành động để cho người khác phải nể phục... Sự say mê này thể hiện ở các mức độ khác nhau, hoặc là thích được xem, được hò la cổ vũ, cao hơn nữa là thích được tham dự vào đua xe. Vì vậy, khi nghe tin có cuộc đua xe thì họ háo hức và thông báo cho nhau cùng đến dự. Do đó, số lượng những người ham thích đua xe mỗi lúc một gia tăng, lực lượng tham gia đua xe mỗi lúc một lớn mạnh, sự phấn khích của đám đông càng tăng cao. Khi những người cùng ham thích đua xe đến với nhau, họ hò hời vui mừng, họ nhìn nhau xem ai “mode” hơn, “iêng hùng” hơn để bắt chước. Thế rồi, họ cuốn hút nhau vào cơn lốc đua xe, họ hò reo, la hét, lạng lách, đánh võng bất chấp mọi nguy hiểm. Sự phấn khích của đám đông đua xe càng gia tăng khi có tiếng reo hò cổ vũ của đám người đứng xem hai bên đường. Sự cổ vũ đó càng khích lệ những người đua xe ganh đua nhau hơn, thực hiện những tư thế khó hơn, những động tác khó hơn, nguy hiểm hơn trên xe. Họ cho rằng, càng có nhiều động tác khó hơn, nguy hiểm hơn, thậm chí kề cận giáp gianh với tai nạn thì mình càng anh hùng hơn và càng được ngưỡng mộ hơn. Thế là, họ lao như con thiêu thân, họ không còn là chính họ nữa. Freud viết: “Đám đông dễ xáo động và dễ khích động, không ý

thức được mình mà cũng không biết tự trọng, không có tinh thần trách nhiệm vì cảm thấy mình mạnh mà dám làm đủ mọi việc xấu xa, những việc ấy chỉ người có quyền hành tuyệt đối và vô trách nhiệm mới dám làm. Đám đông cũng xử sự như đứa trẻ mất dạy hay người mọi rợ mê muội không ai canh chừng và lọt vào một nơi xa lạ hẳn với họ. Trong những trường hợp trầm trọng hơn, đám đông xử sự như một đàn thú rừng chứ không phải là một đoàn người nữa” [6, tr.131].

Khi hòa vào đám đông đua xe, mọi cá nhân có những hành động như những con thú trong một đàn thú và cả đám đông trông như một đàn thú ô hợp chạy trên đường. Đám đông la hét, rú ga điên loạn, nẹt pô, ấn chân chống gây tóe lửa, lạng lách đánh võng. Họ phấn khích khi thấy người hai bên đường hò reo cổ vũ tán thưởng họ. Họ phấn khích sung sướng khi thấy những người già, những người phụ nữ, những trẻ em chạy xe trên đường giật mình sợ hãi, vì tiếng gầm rú ghê rợn mà ngã quay ra đường bị tai nạn. Họ càng phấn khích và không hề run sợ, không hề dừng lại, khi thấy bạn đua xe đâm đầu vào cột điện vỡ sọ, què chân. Khi gặp cảnh sát chặn đoàn xe, họ sẵn sàng lao xe cảnh sát như con thiêu thân mà chẳng hề sợ hãi. Hành động như vậy của đám đông đua xe làm náo loạn bầu trời đêm trong lành, đúng là hành động của một bầy thú điên loạn.

4. Giải pháp nhằm giảm thiểu vấn nạn đua xe trái phép

Để có những giải pháp giảm thiểu vấn nạn đua xe trái phép, ngoài những giải pháp kinh tế, chính trị, pháp luật, văn hóa, nhận

thức, cần có những giải pháp riêng mang tính đặc thù của tâm lý học đám đông. Từ góc độ của tâm lý học đám đông có thể nêu một số giải pháp như sau:

Một là, xử lý ngăn chặn ngay từ khi hình thành đám đông đua xe trái phép. Cộng đồng, gia đình, nhà trường, đặc biệt là cơ quan quản lý trật tự xã hội, cần ngăn chặn ngay từ khi mới có dấu hiệu tập trung và khởi phát đua xe. Những ngày nghỉ cuối tuần, những ngày lễ lớn, những ngày có các trận bóng đá hấp dẫn, những đêm hội ở các đô thị lớn, những lúc trước, trong và sau các cuộc vui; đó là những thời điểm thanh thiếu niên có điều kiện tập trung đông đúc. Khi tập trung đông như vậy, trong đám đông dễ xuất hiện những sự gợi ý, những thách đố, những xúi bẩy, những kích động về một cuộc đua xe tốc độ cao để tranh tài, thử sức với những giải thưởng lớn. Lúc này cơ quan quản lý trật tự xã hội (cụ thể là công an, đội an ninh trật tự, đội thanh niên tự quản các cấp) cần có biện pháp ngăn chặn ngay bằng những thông báo phát trên loa đài hoặc trực tiếp tại những nơi tập trung chuẩn bị khởi phát đua xe. Các thông báo tập trung vào kêu gọi, giải thích, vận động, phân tích sự nguy hiểm của đua xe. Những thông báo này còn góp phần vào hạn chế và ngăn chặn sự đồng tình, sự lây lan lây nhiễm và tính dễ bị gợi ý hay tính dễ bị ám thị của cá nhân trong đám đông đang chuẩn bị tham gia hoặc cổ vũ đua xe trái phép. Cần trực tiếp ngăn chặn bằng việc tạm giữ những kẻ cầm đầu, những kẻ đi xúi giục, vận động, kích động mọi người tham gia đua xe. Những kẻ này chính là ngòi nổ của một cuộc đua xe. Khi không còn ngòi

nổ nữa, cuộc đua xe trái phép sẽ khó khởi phát. Đồng thời cần khẩn trương giải tán đám đông đua xe và đám đông cổ vũ đua xe, kể cả những nhóm người hiếu kỳ đứng xem đua xe. Kiểm soát những con đường sẽ đua xe bằng ngăn rào cản đường, cấm các phương tiện giao thông lưu hành...

Hai là, tạo sân chơi lành mạnh cho giới trẻ tham gia vào các cuộc đua xe và các cuộc đua khác có tổ chức quy củ, lành mạnh. Những môn thể thao cảm giác mạnh như đua xe ô tô công thức 1, công thức 2, đua xe mô tô tốc độ cao, đua mô tô địa hình... của nước ngoài trên các phương tiện thông tin đại chúng, luôn là điều hấp dẫn cuốn hút phần lớn giới trẻ Việt Nam. Những nước láng giềng như Thailand, Malaysia... đều có những cuộc đua thể thao như vậy. Thế nhưng ở Việt Nam, sau 30 năm đổi mới hội nhập và là một nước có số lượng mô tô đứng hàng đầu thế giới, vẫn chưa hề có một dạng thể thao nào tương tự như thế. Đua xe trái phép là không tốt. Nhưng đua xe có tổ chức là một dạng thể thao cảm giác mạnh như bất kỳ cuộc đua xe mô tô nào trên thế giới. Trong khi những cuộc đua xe ở nước ngoài ngày càng lôi cuốn giới trẻ, nhưng lại không có tổ chức đua xe bài bản cho giới trẻ thì việc đua xe trái phép dễ xảy ra. Việc tổ chức các cuộc đua mô tô như là một môn thể thao của quốc gia là cần thiết. Đối với môn thể thao này, không nhất thiết Nhà nước phải đứng ra tổ chức, mà có thể xã hội hóa. Cần dành những khu vực riêng, có thể là lâu dài hoặc tạm thời định kỳ, cho những đường đua xe tại các địa phương. Nên tổ chức các giải đua xe cấp tỉnh, cấp vùng và cấp quốc gia

như các môn thể thao khác. Ở nhiều địa phương phía Nam đã có kinh nghiệm tổ chức các cuộc đua truyền thống không kém phần hấp dẫn như đua bò ở An Giang, đua ghe ngo ở Sóc Trăng. Đó là những bài học quý khi tổ chức các cuộc đua xe.

Ba là, cần bổ sung các điều luật theo hướng quy định chặt chẽ hơn, nghiêm minh hơn, đảm bảo tính chất răn đe cao hơn đối với hành vi đua xe trái phép. Bộ luật Hình sự năm 1999, trong đó có xử lý hành vi đua xe trái phép, ban hành trong thời gian đã lâu, quá xa với thực tiễn xã hội hiện nay. Với việc xử lý vấn nạn đua xe trái phép thì bộ luật đó còn tồn tại nhiều vướng mắc. Cụ thể là, mức phạt tiền cho người phạm tội đua xe trái phép còn rất thấp, không mang tính răn đe cao; trong quy định về tịch thu xe đua trái phép, chỉ tịch thu xe của chính chủ là người đua xe, còn xe không phải là của người đua xe thì lại không tịch thu; còn có sự nhầm lẫn do không có ranh giới giữa tội gây rối trật tự công cộng với tội đua xe trái phép v.v.. Do bất cập như vậy, cần thiết phải bổ sung một số điểm trong bộ luật Hình sự về hành vi đua xe trái phép. Cần bổ sung thêm tình tiết tăng nặng hình phạt với những trường hợp đua xe ở khu đông dân cư và đối tượng đua xe sử dụng bia rượu hoặc chất kích thích như ma túy, ma túy đá. Cần bổ sung quy định về tịch thu tất cả các phương tiện xe đua của người tham gia đua xe trái phép, không phân biệt chính chủ hay không chính chủ. Cần tăng thêm thời gian phạt tù đối với các đối tượng gây ra tai nạn trực tiếp và các trường hợp tái phạm nhiều lần.

Bốn là, khai thác phát huy điểm tích cực của tâm lý đám đông, phát huy loại hình phong trào tập thể trong giới trẻ. Tâm lý đám đông là một hiện tượng tâm lý khách quan, nó vừa có mặt tiêu cực vừa có mặt tích cực. Hiểu theo nghĩa rộng thì các phong trào quần chúng, các phong trào của thanh thiếu niên, các cuộc vận động hiện nay đều là tập hợp của đám đông, song những hành động của đám đông này là tích cực, có tổ chức. Trong cộng đồng, trong nhà trường cần tổ chức nhiều các phong trào thi đua tập thể rèn luyện sức khỏe, các giải thể thao, các môn thi đấu phong trào để cuốn hút thanh thiếu niên lôi kéo họ tránh xa những hấp dẫn của các trò chơi, các game, các cuộc đua xe trái phép. Thực chất các cá nhân điển hình, các cá nhân tích cực trong các phong trào này là những người “khởi xướng”, những người “đầu đàn” của đám đông. Theo tâm lý đám đông, các cá nhân trong đám đông phong trào sẽ dễ dàng hướng theo những cá nhân điển hình, tích cực này. Các phong trào vận động thanh thiếu niên tham gia các hoạt động tập thể, tích cực, lành mạnh theo những quy luật của tâm lý đám đông sẽ là một yếu tố quan trọng để giảm thiểu những hành vi tiêu cực trong lối sống của giới trẻ nói chung và những hành vi tiêu cực nói riêng của vấn nạn đua xe trái phép hiện nay.

5. Kết luận

Đua xe trái phép là một vấn nạn trong công tác quản lý xã hội ở nước ta. Hiện tượng đua xe trái phép cũng như nhiều hiện

tượng xã hội khác cần được lý giải dưới góc độ tâm lý học đám đông. Việc xem xét hiện tượng đua xe trái phép cho phép chỉ ra toàn diện hơn các nguyên nhân xuất hiện hiện tượng này, từ đó có các giải pháp toàn diện hơn trong việc giải quyết vấn nạn đó, thậm chí có thể làm cho nó thay đổi tính chất từ tiêu cực trở thành tích cực.

Tài liệu tham khảo

- [1] Lưu Phóng Đồng (1994), *Triết học phương Tây hiện đại*, t.4, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [2] Nguyễn Thị Bích Hằng (2015), *Lối sống tiêu cực của một bộ phận giới trẻ Việt Nam hiện nay dưới lăng kính học thuyết hành vi con người của Freud*, Luận án tiến sĩ Triết học, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.
- [3] Vũ Đình Lưu (1969), *Phân tâm học áp dụng vào việc nghiên cứu các ngành học vấn*, Nxb Tổ hợp Giáo, Sài Gòn.
- [4] Phạm Hồng Tung (2011), *Thanh niên và lối sống của thanh niên Việt Nam trong quá trình đổi mới và hội nhập quốc tế*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [5] Gustave Le Bon (2006), *Tâm lý học đám đông*, Nxb Tri thức, Hà Nội.
- [6] S.Freud (1969), *Nghiên cứu phân tâm học*, Nxb An Tiêm, Sài Gòn.
- [7] S. Freud, (1995), *Psychological writings and letters*, Continuum Press, New York.